

[Bomholt.]

antal tilskuere på et par tusinde pr. aften. En tilsvarende radioudsendelse med kun et par tusinde lyttere ville være oplagt fiasko. Statsradiofonien ompænder i sine udsendelser ikke blot de tre kunstarter, men alt dansk åndsliv og historie i fortid og i nutid, alle videnskabsgrene, alle kunstens og litteraturens retninger, alle folkekulturelle strømninger, og bagom denne nationale situation skal der sørges for orientering i den store verdens kultur og politik. Vil det være muligt for een mand at ompænde dette: fra teater over reportage, foredrag og politiske diskussioner til torsdagskoncerter, fra transmissioner af Churchills og Trumans taler til passiarer om hverdagsproblemer?

Statsradiofonien er i modsætning til Det kgl. Teater en monopolinstitution. Hvis Det kgl. Teater refuserer et arbejde, kan forfatteren gå andetsteds hen. Et kasseret hørespil er sendt ud i mørket. En monopolinstitution stiller ganske særlige krav om alsidighed og samvirke. Kulturbestræbelser i folket må nødvendigvis koordineres med kulturarbejdet i institutionen selv. Især de politiske udsendelser vil volde store kvaler i en embedsradio. En embedsmand vil let i løbet af kort tid blive perforeret. Politisk tryk kan gøres gældende ovenfra, fra regering og ministerium, fra presse og forsamlinger, fra de store organisationer, ikke mindst fra dem, o. s. v. Og hertil kommer, at visse ensidigheder uvægerligt vil komme til at gøre sig gældende. Sålænge det er muligt at gennemføre et åbentsindet og frit samarbejde mellem embedsmænd og en folkevalgt styrelse, som det nu er tilfældet, med appel til initiativet, uden tvang, vil det, set med mine øjne, være det lykkeligste. Og jeg står ikke alene med denne opfattelse, statsradiofoniens direktør har oftere udtalt sig på tilsvarende måde.

Vi har fået en fornuftig dansk måde for forhandling mellem vidt forskellige anskuelser og er således nået frem til den upartiskhed, som er ideal både for det ærede medlem hr. Harald Nielsen og for rådet.

Jeg vil så gerne fremsætte et par bemærkninger om emnet: bogen ud til det store publikum.

Bogproduktionen er i dag udsat for store vanskeligheder. Selvom bøgernes priser ikke er steget i samme forhold som andre varepriser, er de dog efterhånden meget høje — papir er dyrt. Forlagene må administreres med største varsomhed, og det vil atter sige, at mange skribenter ikke for tiden kan få deres arbejder trykt. Men bogen er stadig det virksomste middel, når det gælder om at

bygge en folkekultur af virkelig styrke. Hvis bogen bliver utilgængelig, eller hvis dens virkeområde begrænses, vil det før eller siden kunne spores som en mangelsygdom i vort demokrati. Og sagen er, at vi har brug for bøger, både alsidigt oplysende bøger og fiktionsbøger, gode bøger, men først og sidst bøger, der er billige.

Billigbogen kræver masseoplæg og en meget vid distribution. Der er hidtil gjort mange forsøg herhjemme, også udmærkede forsøg, med Gyldendal i spidsen. Blandt de nuværende forsøg nævner jeg Aschehoug Dansk Forlags „Levende Litteratur“ og forlaget Fremads „Bogkredsen“. Der er gjort mange fremstød, men de fleste har været af meget kort varighed. Der synes at være visse mangler i salgsapparatet.

Både Sverige og Norge har ydet en meget energisk indsats. I Sverige har den billige serie „Folket i Bild“ været udsendt i oplag på 100 000 og indtil 150 000 pr. bind, efterfulgt af Bonniers. Tilsvarende bestræbelser har vi set udfoldet i Norge gennem direktør Harald Griegs strålende indsats.

Og hvordan er så mulighederne her i Danmark? Frisalgsgrensen er fornylig hævet fra 2 til 5 kr., og det vil utvivlsomt få betydning, selvom virkningerne først kan vise sig efter nogen tids forløb — det tager jo tid at få nye købevaner lagt tilrette. En sådan isoleret foranstaltning som hævnningen af frisalgsgrensen er imidlertid ikke nok, der må sættes ind med et videregående positivt arbejde, hvis et større udsnit af de læsere, der hidtil væsentligst har holdt sig til de kulørte hæfter, skal blive bogkøbere.

Naturligvis, der er mange, der nøjes med kulørte hæfter. I Sverige viste en statistik i 1942, at 50 pct. af arbejderklassen overhovedet ikke læste bøger. Så galt er det vel ikke hos os, men der er dog visse tal, der er ganske talende. Ser vi på de danske såkaldte tidsskrifter, viser det sig, at et forøvrigt nydeligt blad som „Anders And“ udkommer i et ugentligt oplag på 110 000 eksemplarer, og et ugeblad som „Skipper Skræk“ har et ugentligt oplag på 150 000. De fem mest læste ugeblade har oplag på 1 355 000. Ugebladene — bortset fra de egentlige fagblade — nærmer sig et oplagstal på 4 millioner.

Imidlertid, der er forskel på ugeblade, og indenfor ugebladspublikummet er der nogle titusinder, der kan blive bogkøbere. Men de bliver det ikke af sig selv. Vi må nå dem på en eller anden måde.

Og her har jeg da forskellige spørgsmål at stille.

Hvad med kioskerne? Her møder man det